

Sygn. akt **II AKa 203/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Żelazowski (spr.)
Sędziowie:	SA Stanisław Stankiewicz SA Małgorzata Jankowska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Karolina Pajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej w Szczecinie Katarzyny Okomskiej - Misiuny

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2018 r. sprawy

K. A.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 10 lipca 2018 r., sygn. akt III K 24/18

I. zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. R. G. kwotę 147,60 (stu czterdziestu siedmiu 60/100) złotych z VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

III. zwalnia skazanego od ponoszenia wydatków za postępowanie odwoławcze i obciąża nimi Skarb Państwa.

Małgorzata Jankowska Maciej Żelazowski Stanisław Stankiewicz

Sygn. akt II AKa 203/18

UZASADNIENIE

K. A. skazany został:

1. wyrokiem Sądu Rejonowego Stargardzie Szczecińskim, VII Wydział Zamiejscowy w Pyrzycach z dnia 02 lipca 2010 r. w sprawie VII K 256/10, za czyn z art. 190 § 1 k.k., popełniony w dniu 01 marca 2010 r., za który wymierzono karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 3 lat próby; postanowieniem z dnia 25 października 2012r r. zarządzone wykonanie kary zawieszony pozbawienia wolności; wykonanie kary przewidziano w okresie od 08 stycznia 2021 r. do 11 marca 2021 r.

2. wyrokiem Sądu Rejonowego Stargardzie Szczecińskim, VII Wydział Zamiejscowy w Pyrzycach z dnia 14 kwietnia 2011 r. w sprawie VII K 102/11, za czyn z art. 226 § 1 k.k., popełniony w dniu 22 stycznia 2011 r., za który wymierzono karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby; postanowieniem z dnia 30 października 2012 r. zarządzono wykonanie kary zawieszony pozbawienia wolności; wykonanie kary przewidziano w okresie od 11 marca 2021 r. do 07 września 2021 r.

3. wyrokiem Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 07 lipca 2012 r. w sprawie II K 273/12, za:

a/ czyn z art. 278 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony w dniu 05 października 2011 r., za który wymierzono karę 1 roku pozbawienia wolności,

b/ czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 278 § 1 i 5 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony w dniu 30 września 2011 r., za który wymierzono karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

c/ czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony w dniu 03 października 2011 r., za który wymierzono karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, i za które, na podstawie art. 85 k.k., wymierzono karę łączną 3 lat pozbawienia wolności; karę łączną wykonano okresie od 18 października 2012 r. do 16 października 2015 r.

4. wyrokiem Sądu Rejonowego w Choszcznie z dnia 07 grudnia 2012 r. w sprawie II K 627/12, za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k., popełniony w okresie od 06 lipca 2012 r. do 09 lipca 2012 r., za który wymierzono karę 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym; postanowieniem z dnia 03 kwietnia 2013 r. zawieszono postępowanie wykonawcze w zakresie wykonania kary ograniczenia wolności do czasu opuszczenia przez skazanego zakładu karnego.

5. wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 11 stycznia 2017 r. w sprawie III K 205/16, za czyn z art. 280 § 2 k.k., popełniony w dniu 28 czerwca 2016 r., za który wymierzono karę 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności; wykonanie kary przewidziano w okresie od 13 lipca 2016 r. do 08 stycznia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie, wyrokiem z dnia 10 lipca 2018 r., sygn. akt III K 24/18 orzekł:

„I. Na podstawie art. 85 § 1 k.k., art. 86 § 1 k.k., art. 87 § 1 k.k. łączy kary pozbawienia wolności oraz karę ograniczenia wolności orzeczone wobec skazanego K. A. wyrokami opisanymi w punktach 1, 2, 4 i 5 części wstępnej wyroku i wymierza mu karę łączną 5 (pięciu) lat pozbawienia wolności.

II. Na podstawie art. 577 k.p.k. zalicza na poczet orzeczonej wobec skazanego w punkcie I części rozstrzygającej wyroku kary łącznej pozbawienia wolności okresy rzeczywistego pozbawienia go wolności, tj. od dnia 15 listopada 2015 r. do dnia 11 stycznia 2016 r. oraz od dnia 13 lipca 2016 r.

III. Na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. stwierdza, że wyroki w zakresie nie połączonym podlegają odrębnemu wykonaniu.

IV. Na podstawie art. 572 k.p.k. umarza postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w zakresie kary orzeczonej wyrokiem opisanym w punkcie 3 części wstępnej wyroku.

V. Na podstawie art. 618 § 1 punkt 11 k.p.k. przyznaje adw. R. G. od Skarbu Państwa kwotę 147, 60 (stu czterdziestu siedmiu i sześćdziesięciu setnych) złotych, w tym 23% VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu przez obrońcę z urzędu.

VI. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwalnia skazanego w całości od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.”

Apelację od powyższego wyroku łącznego wniósł obrońca skazanego i zarzucił: „dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, polegających na uznaniu, że K. A. ma umiarkowanie krytyczny stosunek do popełnionych przestępstw, co świadczy o tym, że proces resocjalizacji jeszcze się pozytywnie nie zakończył”.

Podnosząc powyższy zarzut, apelujący wniósł o: „zmianę zaskarżonego orzeczenia i wymierzenie oskarżonemu kary łącznej 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności”

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja obrońcy skazanego okazała się bezzasadna.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że wobec zmiany z dniem 1 lipca 2015 r. treści przepisów rozdziału IX Kodeksu postępowania karnego, dotyczących kary łącznej, ocenić należało, czy w ogóle zaistniały podstawy do rozważania orzeczenia takiej kary, a w dalszej kolejności, przy pozytywnej odpowiedzi na to pytanie, pojawiała się konieczność ustalenia, które z przepisów, czy te sprzed 1 lipca 2015 r., czy też obecnie obowiązujące, należało zastosować, zgodnie z dyrektywą zawartą w art. 4 § 1 k.k.

Odpowiadając na powyższe pytania zauważyć należy, że zgodnie z treścią art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396 – zwanej dalej „nowelą lutową”) przepisów rozdziału IX ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Możliwość orzeczenia kary łącznej, obejmującej kary prawomocnie orzeczone do dnia 30 czerwca 2015 r., na podstawie przepisów rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. powstaje zatem jedynie wówczas, gdy zaistnieje potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem mającym miejsce od dnia wejścia w życie „noweli lutowej”. Dopiero też z tą chwilą otwiera się droga do prowadzenia rozważań, przez pryzmat art. 4 § 1 k.k., w celu ustalenia, w oparciu o jakie przepisy – „stare” czy „nowe” - ostatecznie w tej sytuacji orzec karę łączną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. IV KK 139/2018, LEX nr 2498041).

Skoro zatem w realiach sprawy, w stosunku do skazanego jeden z wyroków zapadł po dniu 1 lipca 2015 r., a to wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 11 stycznia 2017 r., sygn. III K 205/16, przeto wystąpiła wskazywana wyżej możliwość orzeczenia kary łącznej, a tym samym pojawił się obowiązek przeanalizowania, które z przepisów, „stare”, czy „nowe” byłyby względniejsze dla skazanego. W tym zaś zakresie, uwzględniając obowiązującą do dnia 1 lipca 2015 r. treść art. 85 § 1 k.k., z której wynikało, że jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa, oczywiste było, że w oparciu o „stare” przepisy, w ogóle niemożliwe było połączenie wymierzonych skazanemu kar. Łączyć bowiem można było jedynie kary orzeczone za przestępstwa popełnione „zanim zapadł” co któregośkolwiek z nich pierwszy, nawet nieprawomocny wyrok, a w przypadku skazanego wystąpiła taka sytuacja, w której po każdym przestępstwie, czy przestępstwach, zapadał co do nich wyrok.

W tej sytuacji niewątpliwie korzystniejsze dla sprawcy były przepisy obecnie obowiązujące, albowiem pozwalają one na orzeczenie kary łącznej już wówczas, gdy sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju lub kary podlegające łączeniu (art. 85 § 1 k.k. w obecnym brzmieniu). Nie zawierają one zatem ograniczenia dotyczące możliwości orzeczenia kary łącznej jedynie za przestępstwa popełnione „zanim zapadł” wyrok co do któregośkolwiek z nich. Jedynym zaś ograniczeniem jest jednorodność kar lub to by kary to podlegały łączeniu, co w przypadku skazanego miało miejsce, jak również to, by kary nie zostały już wykonane, które to ograniczenie częściowo występowało również pod rządami „starej” ustawy. W przypadku zatem skazanego, skoro, poza jednym wyjątkiem, orzeczone poszczególnymi wyrokami kary nie zostały jeszcze wykonane, przeto w oparciu o „nowe” przepisy możliwe było orzeczenie kary łącznej, co już samo w sobie było dla skazanego korzystniejsze, nie mówić już o tym, że przy wymierzaniu kary łącznej uwzględnia się już wcześniej orzeczone kary łączne, a nie wchodzące

w ich skład kary jednostkowe, co dodatkowo „nowe” przepisy czyniło w realiach sprawy skazanego, korzystniejszymi dla niego.

Zasadnie zatem, kierując się większością przedstawionych wyżej uwag, Sąd I instancji zastosował przepis art. 4 § 1 k.k. i uznał, że obecnie obowiązujące przepisy były dla skazanego względniejsze i na ich treści oparł swoje rozstrzygnięcie. Wprawdzie zawierają one jeszcze jedno ograniczenie przewidziane w art. 85 § 3 k.k., przez pryzmat którego Sąd I instancji nie tylko nie analizował kwestii względności ustaw, ale również kwestii dopuszczalności połączenia niektórych kar, ale w realiach sprawy nie miało to znaczenia. Zgodnie z treścią art. 85 § 3 k.k., oczywiście w obecnym brzmieniu, jeżeli po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary lub kary łącznej sprawca popełnił przestępstwo, za które orzeczono karę tego samego rodzaju lub inną podlegającą łączeniu, orzeczona kara nie podlega łączeniu z karą odbywaną w czasie popełnienia czynu. Skoro zaś skazany przestępstwo objęte wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 11 stycznia 2017 r., sygn. akt III K 205/16, popełnił w okresie próby w związku z warunkowym zwolnieniem obejmującym kary orzeczone w wyrokach o sygnaturach VII K 256/10 i VII K 102/11, przeto pojawiła się wątpliwość, czy kara orzeczona wyrokiem o sygnaturze III K 205/16 mogła zostać objęta zaskarżonym wyrokiem łącznym. W tym jednak zakresie zwrócić należy uwagę na uchwałę Sadu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 11/17 (OSNKW 2018/4/28, LEX nr 2428801), w której Sąd ten uznał, że „popełnienie przez sprawcę przestępstwa w okresie próby wyznaczonym postanowieniem o warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności nie stanowi przesłanki w art. 85 § 3 k.k. negatywnej przesłanki do orzeczenia kary łącznej obejmującej karę (kary łączne), z odbycia reszty której sprawca został warunkowo zwolniony oraz karę (kary łączne) za przestępstwo popełnione w okresie próby”. Oczywiście zatem było, że treść powyższego przepisu, pomimo że nie była rozważana przez Sąd I instancji, nie mogła wpłynąć na ocenę względności ustaw, jak też nie sprzeciwiała się objęcia karą łączną także kary orzeczonej wymienionym wyżej wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie, albowiem przestępstwo objęte wymienionym wyżej wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie, popełnił w okresie, gdy przebywał na warunkowym zwolnienia, w więc w sytuacji, gdy nie odbywał on kar orzeczonych wyrokami o sygnaturach VII K 256/10 i VII K 102/11.

Ostatecznie zatem prawidłowo Sąd I instancji uznał, że zaistniały warunki do wydania wyroku łącznego i prawidłowo zastosował dyspozycję art. 4 § 1 k.k. uznając, iż względniejsze dla skazanego są przepisy obecnie obowiązujące.

Zasadnie również Sąd I instancji uznał, że wobec wykonania kary w sprawie o sygnaturze II K 273/12, kara objęta wydanym w niej wyrokiem nie może podlegać połączeniu, zgodnie z treścią art. 85 § 1 k.k. Połączeniu podlegały natomiast kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczone pozostałymi wymienionymi w zaskarżonym orzeczeniu wyrokami (o sygnaturach, VII K 256/10, VII K 102/11, II K 627/12 oraz III K 205/16). W tej sytuacji Sąd I instancji mógł orzec karę w granicach od 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności (najsurowsza kara jednostkowa) do 5 lat i 7 miesięcy pozbawienia wolności (suma kar, przy uwzględnieniu przeliczenia kary ograniczenia wolności na karę pozbawienia wolności, stosownie do treści art. 87 § 1 k.k.).

Orzekając karę łączną pozbawienia wolności Sąd I instancji, poza wskazanymi wyżej granicami kary, winien przede wszystkim uwzględnić cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Analizując zatem w tym kontekście przyjętą metodę łączenia kar i w efekcie wysokość orzeczonej kary pozbawienia wolności, stwierdzić należy, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji jawiło się jako prawidłowe. Wprawdzie apelujący kontestował to rozstrzygnięcie wskazując na krytyczny stosunek skazanego do popełnionych przestępstw oraz na to, że społeczne poczucie sprawiedliwości nie zostanie naruszone w sytuacji orzeczenia kary w rozmiarze 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a nie w rozmiarze 5 lat pozbawienia wolności, jak orzekł Sąd I instancji, ale z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić.

Po pierwsze bowiem, wbrew twierdzeniu apelującego, jak wynika z opinii zakładu karnego (k.15, 83-84) skazany do popełnionych przestępstw ustosunkowany jest jedynie umiarkowanie krytycznie. Ponadto, skazany w zakładzie karnym zachowuje się wprawdzie właściwie, co dostrzegł zresztą Sąd I instancji, gdyż nie przynależy do podkultury więziennej oraz jest zatrudniony i swoje obowiązki w tym zakresie wykonuje bez uwag, ale jednocześnie karę odbywa w systemie zwykłym i nie jest zainteresowany jego zmianą. Należy też zauważyć, że skazany wprawdzie nie

był karany dyscyplinarnie, ale również nie został nagrodzony, co wskazuje na jego faktyczną bierność, zwłaszcza że jednocześnie nie wyraża, pomimo motywacji, zainteresowania kontynuowaniem nauki (uczestniczył jedynie w programie korekcyjno-edukacyjnym). Gdy do tego doda się, na co słusznie wskazał Sąd I instancji, że skazany był wielokrotnie karany i pomimo tego orzeczenia sądów nie przyniosły spodziewanych efektów, bo za każdym razem powracał na drogę przestępstwa, a nawet popełniał je w okresie próby związanej z warunkowym zwolnieniem i to w sumie w nieodległym czasie, to nie sposób uznać, aby orzeczenie kary łącznej w minimalnym ustawowym rozmiarze, osiągnęło swój cel wychowawczy i zapobiegawczy. Orzeczona kara łączna winna zatem zostać tak ukształtowana, aby z jednej strony uświadomić skazanemu nieopłacalność przestępczego procederu, a z drugiej strony pozwolić na odpowiednio długie oddziaływanie penitencjarne. Tych celów na pewno nie osiągnęłaby kara łączna w postulowanym w apelacji rozmiarze, albowiem wręcz zachęcałaby skazanego do popełniania kolejnych przestępstw, gdyż uwzględnienie wniosku apelującego powodowałoby, że skazany nie odczułby jakiegokolwiek dolegliwości wynikającej ze skazania aż trzema wyrokami (kara łączna pozbawienia wolności odpowiadałaby najsurowszej karze jednostkowej orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie). Skróceniu uległby też okres penitencjarnego oddziaływania na skazanego, którego ten ewidentnie potrzebuje.

Po drugie, nie sposób zgodzić się z apelującym, jakoby względ na społeczne oddziaływanie kary przemawiał za jej wymierzeniem w najniższym możliwym rozmiarze. Wbrew bowiem twierdzeniom autora apelacji, postulowane w niej rozstrzygnięcie powodowałoby, że faktycznie skazany nie poniósłby jakiegokolwiek kary za przestępstwa objęte aż trzema wyrokami. Nie sposób w takiej sytuacji uznać, aby społeczeństwo zaaprobowało takie rozstrzygnięcie, albowiem wskazywałoby ono na pobłażliwość sądów i po prostu opłacalność popełniania wielu przestępstw. Co więcej takie rozstrzygnięcie zapaść miałyby w stosunku do osoby wielokrotnie karanej, lekceważącej orzeczenia sądów, wobec której nieskuteczne okazały się środki probacyjne i której postawa w zakładzie karnym jawi się jako generalnie właściwa, ale bierna. Względ zatem na kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa zdecydowanie sprzeciwiał się orzeczeniu kary łącznej pozbawienia wolności w jej minimalnym dopuszczalnym rozmiarze.

Po trzecie wreszcie, zauważyć należy, że skoro w przepisie art. 85a k.p.k. stwierdzono, że orzekając karę łączną sąd bierze pod uwagę przede wszystkim cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego oraz potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, to wymienione przesłanki nie wyczerpują katalogu okoliczności, które winny być brane pod uwagę przy wyborze metody łączenia kar. To zaś powoduje, że w sprawie należało uwzględnić także stopień związku podmiotowo-przedmiotowego poszczególnych przestępstw. Ten zaś nie był zbyt silny. Poszczególne przestępstwa oskarżony popełniał bowiem w znacznych odstępach czasu, naruszały one różne dobra chronione prawem, były różnie kwalifikowane prawnie (art. 190 § 1 k.k., art. 226 § 1 k.k., 279 § 1 k.k., 280 § 2 k.k.), a ponadto skazany część z nich popełniał wspólnie i w porozumieniu z różnymi osobami na szkodę za każdym razem innych pokrzywdzonych.

Ostatecznie zatem uwzględniając, że zastosowanie metody łączenia kar polegającej na absorpcji, jako rozwiązanie skrajne winno mieć miejsce jedynie wyjątkowo i to co do tych skazanych, których postawa jawi się obecnie jako wzorowa, zaskarżony wyrok należało utrzymać w mocy. W przypadku skazanego na pewno nie mieliśmy do czynienia z tak skrajną i jednoznacznie pozytywną sytuacją. Jak to bowiem wyżej stwierdzono, skazany wymaga dość intensywnego oddziaływania penitencjarnego, wymierzenie postulowanej w apelacji kary wręcz zachęciłoby skazanego do popełniania kolejnych przestępstw i nie zabezpieczyłoby przed dalszym naruszaniem prawa przez skazanego, a związek podmiotowo-przedmiotowy przestępstw nie był na tyle bliski, by nakazać zastosowanie postulowanej skrajnej metody. Nawet zatem jeżeli Sąd I instancji nie odniósł się w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku do niektórych ze wskazanych wyżej okoliczności, to jednak samo rozstrzygnięcie jawiło się jako w pełni prawidłowe. Przyjęta bowiem metoda łączenia kar w należyтым stopniu uwzględniała z jednej strony generalnie właściwą postawę skazanego, a z drugiej strony, wszystkie pozostałe i niekorzystne dla skazanego okoliczności.

Orzeczenie w przedmiocie wydatków związanych z postępowaniem odwoławczym oparto na treści art. 624 § 1 k.p.k. uznając, że skazany ze względu na dość długi okres izolacji, brak majątku i niewielkie obecnie możliwości zarobkowe, nie jest w stanie ich ponieść ze względu na swoją sytuację majątkową.

Wreszcie orzeczenie o kosztach obrony udzielonej skazanemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym oparto na treści § 2 pkt 1, § 4 ust. 3 oraz § 17 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1714 z późn. zmianami).

SSA Małgorzata Jankowska SSA Maciej Żelazowski SSA Stanisław Stankiewicz